

www.e-rara.ch

Omnes quae extant D. Hieronymi Stridonensis lucubrationes

Hieronymus, Sophronius Eusebius

Basileae, [1536-1538]

Universitätsbibliothek Basel

Shelf Mark: FM1 II 1-6

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-62470>

[Divi Hieronymi presbyteri commentarii in Ionam prophetam]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

A citus filiorum Israel ad meridiem quidem, & occidentem, & ad septentrionē possidebunt Idumeos, & Palestinos, & montem Ephraim, & Samariam. Beniamin quoque, quia confinis est solitudini, specialiter obtinebit Galaad. Contra orientem uero cunctis quae in terra Chanaanorum sunt, imperabunt usque ad Sareptam Sidoniorum: ubi quondam Heliā pauit uidua. Porro hi qui de ipsa Hierusalem metropoli ciuitate translati fuerant in Sapharad, quod nos in Bosphorū uertimus: possidebunt ciuitates austri, quae sunt in tribu Iuda: Reuersem in urbem suā, ea quae urbi uicina sunt obtinebunt. Cumque haec expleta fuerint, sicut in Iudicū libro, mittebat dominus saluatores qui populum de captiuitate saluarent: sic ascendent & uenient in montem Sion, ut iudicent atque discernant: quasi subiectum, & seruientē sibi montem Esau, hoc est Idumeos: subiugatisque omnibus, erit domino regnū. Vbi nos posuimus Bosphorum: in Hebraeo habet **בְּסֹפֹר** quod nescio cur Lxx. Ephrata transferre uoluerint, cum & Aquila & Symmachus & Theodotio cum Hebraica ueritate concordent. Nos autē ab Hebraeo, qui nos in scripturis erudiuit, didicimus Bosphorū sic uocari, & quasi Iudaeus: Ista inquit, est regio ad quam Hadrianus captiuos transtulit. Quando ergo Christus noster uenerit, tunc reuersura est in Iudaeam etiam illa captiuitas. Possumus autem locum quemlibet regni Babylonis intelligere, quanquam & aliud arbitrer. Nam consuetudinis prophetarū est: quando loquuntur contra Babylonem, Ammonitas, Moabitas, Philistim, & ceteras nationes, multis sermonibus linguae eorum abuti, & seruare idiomata prouinciarum. Quia ergo lingua Assyriorum terminus, qui Hebraice uocatur **בְּבִלְיָא** dicitur Sapharad: hunc sensum esse conijcio: Transmigratio Hierusalem quae in cunctis terminis regionibusque diuisa est: urbes austri, id est, tribus suae recipiet. Pro eo autem quod nos interpretati sumus, & ascendent saluatores, ac Lxx. transtulerunt: **ἀνασωόμενοι**, id est, hi qui salui fuerint; in Hebraico scriptum est, **בְּיָשׁוּעַ**: Qui non ut Aquila & Lxx. & Theodotio passiuē **σῶσθαι**, uel **ἀνασωόμενοι**: se iuxta Symmachum **σῶντες**, id est actiue saluatores intelligendi sunt. Siquidem **σῶσθαι**, id est, saluati: **בְּיָשׁוּעַ** Hebraeo sermone dicuntur. Quia iuxta historiam, ut potuimus interpretati sumus, & inter cofragos scopulos nostram nauiculam reximus: spiritualis intelligentiae uela pandamus, ut flante domino & sua referante mysteria laeti perueniamus ad portum, Eo tempore quo Beniamin possederat Galaad: transmigratio exercitus filiorum Israel, uel certe principium transmigrationis carni quondam Israel, studuerit ut ad Chanaanorum terram perueniat, & propheticus

sermo qui fame periclitabatur in Iudaea, exiccato uellere Israel ad gentium rura transeat: Ibi pascatur & pascatur, dum & recipitur a credentibus, & pascit ipse credentes. Sarepta, uel ex duobus compositum est, & interpretatur angustia panis: uel unum uerbum est, & transfertur in incedium: Chanaan uero in **σάλογ**, id est motu, uertitur: aut certe negociator, & humilis appellatur. Igitur transmigratio filiorum Israel quando occidentem dimiserint litteram, & ad spiritum uenerint uiuificantē: mouebit cuncta quae legis sunt. Negociabitur de multis margaritis unam preciosissimam margaritam, & deposita Iudaeorum superbia, humilitatem sectabitur Christiana, & illuc usque perueniet, ubi antea fuit tribulatio panis, et mulier uidua a suo conditore deserta pupillum filium uix alebat, & uniuersa illius peccata & uitia concrementur. Captiuitas autem siue transmigratio Hierusalem: ubi quondam erat uisio pacis, & quae nunc in toto orbe dispersa est: possidebit ciuitates austri, id est ecclesias ueri & perfecti luminis dicetque cum sponsa poenitens: Vbi pascis, ubi cubas in meridie: Et cum Ioseph in antiquam germanitatem recepta, inebriabitur sanguine pastoris & principis. Quod si iuxta Lxx. Ephrata legimus, nulli dubium est quin Christi intelligatur fides. Ephrata enim interpretatur **καρποφορία**, id est, ubertas, & **βηθλεέμ** est, appellaturque Bethleem in qua natus est coelestis panis. His autem ita gestis, ascendent saluatores, uel qui saluati fuerint de reliquijs populi Iudaici in montem Sion ut iudicent & ulciscantur montem Esau. Quomodo lumen dominus lucem appellat apostolos suos, & dicit: Vos estis lux mundi: & ipsa petra, Petro donauit ut petra sit pastor quoque bonus illis pastorem largitus est nomina, & quodcumque dicitur seruis tribuit ut dicatur: sic ipse saluator apostolos suos mundi esse uoluit saluatores: qui ascendere speculam montis ecclesiae, & deponentes superbiam Iudaicam, uniuersorumque montium quae aduersum scientiam dei erigebantur, regnum domino parauerunt. Haec ad duas lucubrationulas ueterum autoritatem secutus, & maxime expositionem Hebraicam propere sermone dictaui, aperuique os meum: sed nescio an illud Christus impleuerit. Vnde sapiens lector sensum magis debet consequentiam quaerere quam eloquii uenustatem. Neque enim ea leuitate & compositione uerborum dictamus, ut scribimus. Aliud est mihi Pamachi sepe stilum uertere, et quae memoria digna sunt scribere. Aliud notariarum articulis preparatis, pudore reticendi dictare quodcumque in buccam uenerit. In hoc propheta & adolescentuli lusimus & senes praesumpsimus. Qui ueriora dixerit, in illius sententiam transgredere.

Commentariorum in Abdiam finis.

DIVI HIERONYMI PRESBYTERI IN IONAM PROPHETAM PROOEMIUM

Riennium circiter fluxit postquam quinque prophetas interpretatus sum, Micheam, Nahum, Abacuk, Sophoniam, Aggeum, & alio opere detentus, non potui implere quod coeperam: Scripsi enim librum de illustribus uiris, & aduersum Iouinianum duo uolumina: Apologeticum quoque, & de optimo genere interpretandi ad Pamachium,

n n machium,

A machium: & ad Nepotianum, uel de Nepotiano duos libros, & alia quæ enumerare longū est. **C**
 Igitur tanto post tempore, quasi quodam postliminio à Iona interpretandi sumens principium:
 obsecro ut qui typus est saluatoris, & tribus diebus ac noctibus in uentre ceti moratus, præfigu-
 raui domini resurrectionem: nobis quoque seruiorem pristinum tribuat, ut sancti ad nos spiritus
 mereamur aduentū. Si enim Ionas interpretatur, columba: columba autem refertur ad spiritum
 sanctum, nos quoque columbam & aduentum ad nos interpretemur columbæ. Scio ueteres eccle-
 siasticos tam Græcos quam Latinos super hoc libro multa dixisse, & tantis quæstionibus, non
 tam aperuisse quam obscurasse sententias: ut ipsa interpretatio eorū, opus habeat interpretatio-
 ne, & multo incertior lector recedat, quam fuerat antequam legeret. Nec hoc dico, quo magnis in-
 genijs detraham, & alios mea laude fugillem: sed quod cōmentatoris officium sit: ut quæ obscu-
 ra sunt, breuiter aperteque dilucidet, & non tam disertitudinem ostendet suam, quam sensum eius
 quem exponit edisserat. Quærimus igitur, Ionas propheta, excepto uolumine suo & euāgelij, hoc est
 domini de eo testimonio: ubi alibi in scripturis sanctis lectus sit. Et ni fallor in Regū uo-
 lumine de eo ita scriptum est: Anno quintodecimo Amasiæ filij Ioas regis Iuda, regnauit Hiero-
 boam filius Ioas regis Israel in Samaria, quadraginta annis & uno. Fecitque malum coram domi-
 no, & non recessit ab uniuersis peccatis Hieroboam filij Nabath, qui peccare fecit Israel. Ipse con-
 uertit fines Israelis in Samaria ab introitu Hemath, usque ad mare solitudinis: iuxta uerbū domi-
 ni dei Israel, quod locutus est in manu serui sui Ionæ, filij Amathi propheta, qui fuit de Geth,
 quæ est in Opher. Tradūt autē Hebræi hunc esse filiū uiduæ Sareptanæ, quem Helias prophe-
 ta mortuum suscitauit, matre postea dicente ad eum: Nūc cognoui quia uir dei es tu, & uerbum
 dei in ore tuo est ueritas: & ob hanc causam etiam ipsum puerum sic uocatum. Amathi enim in
 nostra lingua ueritatem sonat, & ex eo quod uerum Helias locutus est, ille qui suscitatus est, fi-
 lius esse dicitur ueritatis. Porro Geth in secūdo Sephorim miliario, quæ hodie appellatur Dio-
 cæsaria euntibus Tyberiadem: haud grandis est uiculus, ubi & sepulchrū eius ostenditur. Quan-
B quam alij iuxta Diospolim, id est Liddam, eum & natum & conditum uelint: non intelligentes
 hoc quod additur Opher, ad distinctionem aliarum Geth urbium pertinere, quæ iuxta Eleu-
 theropolim, siue Diospolim hodie quoque monstrantur. Liber quoque Tobia licet non habea-
 tur in canone: tamen quia usurpatur ab ecclesiasticis uiris, tale quid memorat, dicente Tobia ad
 filium suum: Fili ecce senui, & in eo sum, ut reuertar de uita mea: Tolle filios tuos & uade in Me-
 diam fili: scio enim quæ locutus est Ionas propheta de Niniue quoniam subuertetur. Et reuera
 quantum ad historias tam Hebræas quam Græcas pertinet, & maxime Herodotum: legimus
 Niniuen regnante apud Hebræos Iosia & Astiage rege Medorum fuisse subuersam. Ex quo in-
 telligimus primo tempore ad Ionæ prædicationem acta pœnitentia, Niniuitas ueniam conse-
 cutos: postea uero in pristinis uitij perseverantes, dei in se prouocasse sententiam. Traduntque
 Hebræi, Osee, & Amos, & Esaïam ac Ionam ipsdem prophetasse temporibus. Hoc quantum
 ad historiæ pertinet fundamenta. Cæterum non ignoramus Chromati papa uenerabilis, sudo-
 ris esse uel maximi totum prophetam referre ad intelligentiā saluatoris: quod fugerit, quod dor-
 mierit, quod præcipitatus in mare sit: quod susceptus à ceto, quod eiectus in littus pœnitentiam
 prædicarit: quod contristatus ob salutem urbis innumeræ, cucurbitæ sit delectatus umbraculo,
 quod reprehensus à deo cur maiorem curam habuerit herbæ uirētis, & extemplo aridæ, quam
 tantæ hominum multitudinis: & cætera quæ in ipso uolumine explanare nitimur: & tamē ut to-
 tum prophetæ sensum breui præfatione comprehendam, nullus melior typi sui interpres erit, quā
 ipse qui inspirauit prophetas, & futuræ ueritatis in seruis suis lineas ante signauit. Loquitur ergo
 ad Iudæos sui sermonis incredulos, & Christum dei filium nescientes: Viri Niniuitæ surgent in
 iudicio cum generatione ista, & condemnabunt eam, quia pœnitentiam egerunt in prædicatio-
 ne Ionæ: & ecce plus quam Iona hic. Condemnatur generatio Iudæorū credente mundo: & Ni-
 niue agente pœnitentiam, Israel incredulus perit. Illi habent libros, nos librorum dominum: illi
 tenent prophetas, nos intelligentiā prophetarum: illos occidit litera, nos uiuificat spiritus. Apud
 illos Barrabas latro dimittitur, nobis Christus dei filius soluitur.

A DIVI HIERONYMI PRESBYTERI

Commentarij in Ionam prophetam.

T factum est uerbum domini &c.] Lxx. excepto eo quod dixerunt, ἀνέβη ἡ καυὺν καὶ ἔλασεν αὐτὸν ὁ πῶρος με, id est, ascendit clamor ma-

licie eius ad me: cetera similiter trāstulerunt. In cōdemnationē Israelis Ionas ad gentes mittitur: quod Ninive agere pœnitentiam, illi in malicia persequerent. Porro quod ait, ascendit malicia

I O N A S

T factum est uerbum domini ad Ionam filium Amathi, dicens: Surge & uade in Niniven ciuitatem magnā & prædica in ea, quia ascendit malicia eius coram me.

Et surrexit Ionas ut fugeret in Tharsis à facie domini.

prophetasse, dolet se solum electū, qui mitteretur c ad Assyrios inimicos Israel, & ad ciuitatē hostium maximam, ubi idololatria, ubi ignoratio dei: & q his maius est, timebat ne per occasionem prædicationis sue, illis conuersis ad pœnitentiā, Israel penitus relinqueretur.

Nouerat enim eodem spiritu quo illi gentium præconiū credebatur, quod quādo nationes credidissent, tunc periret domus Israel: et quod aliquando futurum erat, hoc ne in suo fieret tempo-

re, uerebatur. Vnde imitatus Cain Ionas, & recedens à facie domini, fugere uoluit in Tharsis, quā Iosephus interpretatur Tarsum Cilicie ciuitatem, prima tantum littera commutata: quantum uero in Paralipomenon libris intelligi datur, quidam locus Indiæ sic uocatur. Porro Hebræi שִׁשִּׁיזַר mare dici generaliter autumant, secundum illud: In spiritu uehementi cōfringes nates Tharsis, id est, maris. Et in Esaia: Ululate naues Tharsis. Super quo ante annos plurimos in epistola quadam ad Marcellam dixisse me memini. Nō igitur propheta ad certum fugere cupiebat locū, sed mare ingrediens, quocūque pergere festinabat: & magis hoc conuenit fugituo & timido, non locum fugæ ociose eligere, sed primam occasionem arripere nauigandi. Hoc quoque possumus dicere, quī notum tantum putabat in Iudæa deum, & in Israel magnum nomen eius: postquā illum sensit in fluctibus, confitetur, & dicit: Hebræus ego sum, & dominum cœli ego timeo qui fecit mare & aridam: si autem ipse fecit mare & aridā, cur aridam relinquens arbitraris te conditorem maris in mari posse uitare? Simulq; instruitur per salutem conuersionemq; nauitarum: etiam tantam multitudinem Ninive simili posse confessione saluari. De domino autem & saluatore nostro possumus dicere, quod dimiserit domum, & patriā suam: & assumpta carne, quodammodo de cœlestibus fugerit, ueneritq; in Tharsis, hoc est, in mare istius seculi, secundum quod alibi dicitur: Hoc mare magnum & spaciosum, ibi reptilia, quorū non est numerus. Animalia pusilla cum magnis, illic naues pertransibunt. Draco iste quem formasti ad illudēdum ei. Idcirco enim & in passione dicebat: Pater si possibile est, transeat calix iste a me, ne populo conclamante, crucifige, crucifige talem, & nos non habemus regem nisi cæsarem: plenitudo gentium subintraret, & frangerentur rami oliuæ, pro quibus oleastri uirgulta succrescerent. Tantæq; pietatis & amoris fuit in populū pro electione patrū, & repromissione ad Abraham, ut in cruce positus diceret: Pater ignosce eis, quod enim faciunt, nesciunt. Vel certe quoniam Tharsis interpretatur contemplatio gaudiū: ueniens ad Ioppen propheta, quæ & ipsa speciosam sonat, ire festinat ad gaudiū, & quietis beatitudine perfrui, totum

Gen. 18. c

Esa. 53. b

Esa. 23. d

B

Exod. 32. g

Rom. 9. d

Num. 22.

Esa. 103. e

Luc. 22

Ibid. 23. e

Rom.

A tum se tradere theotici melius esse arbitrās, pulchritudine, & uarietate scientiæ perfrui, quàm per occasionem salutis gentiū cæterarum perire populum, de quo Christus in carne generandus sit. **¶** Et descendit in Ioppen &c. **I**oppen portum esse ludææ: & in Regno/ rum, & Paralipomenon libris legimus: Ad quem Hieram quoque rex Tyrī ligna de Libano ratibus transferebat: quæ Hierusalē terreno itinere perueherentur. Hic locus est, in quo usque hodie saxa mōstrantur in littore: in quibus Andromēda religata, Persei quondam sit liberata presidio. Scit eruditus lector historiā: sed & iuxta regionis naturā de mōtanis & arduis ad Ioppen, & campestria ueniens propheta, recte dicitur descendisse & inuenisse nauem funem soluētem ē littore, & ingredientē mare: deditque naulum eius, siue mercedē nauis, id est, subuectionis eius, iuxta Hebræum, siue τὸ ναῦλον αὐτοῦ, id est, naulum suum: ut **Lxx.** transtulerunt: Et descendit in eam, ut proprie continetur in Hebræo: **¶** enim descendit dicitur, ut fugitiuus sollicitè latebras quæreretur. Vel ascendit, ut scriptū est in editione uulgata: ut quocumque nauis pertingeret, perueniret: euasisse se putans si Iudæam relinqueret. Sed & dominus noster in extremo Iudææ littore: quod quia in Iudæa erat, appellabatur pulcherrimū: non uult tollere panem filiorum, et dare eum canibus: Sed quia uenerat ad oues perditas domus Israel: dat uectoribus precium, ut qui primum suum saluare uult populum, saluet accolæ maris: & inter turbines ac tempestates, id est, passionem suam, crucisque conuicia submersus in inferno: saluet eos quos quasi in naui dormiens negligebat. Prudens rogandus est lector, ne eundē uelit ordinem tropologiæ, quem & historiæ quæ/ **Gal. 4. d** rere: Nam & Apostolus, Agar & Saram ad duo testamentum refert: & tamen non omnia quæ in historiā illa narrantur, tropologice interpretari possumus. Et ad Ephesios de Adam & Eua disputans, ait: Propter hoc relinquet homo patrē & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Sacramentū hoc magnum est: Ego autē dico in Christo & in ecclesia. Nunquid totum principium Geneseos, & fabricam mundi, & hominum conditionem, ad Christum & ad ecclesiam referre possumus, quia hoc testimonio sic abusus est Apostolus: Hoc enim hoc quod scriptum est: Ideo relinquet homo patrem suū, referamus ad Christū: ut dicamus eum patrem in cœlis reliquisse deum, ut gētiū populus iungeretur ecclesiæ: hoc quod

sequitur, matrē suam: quomodo possumus interpretari, nisi forte dicamus reliquisse eum cœlestē Hierusalē, quæ est mater sanctorū, & cætera multo his difficiliora. Illud etiam quod ab eodem Apostolo scribitur: Bibebant autem de spiritali conseruante eos petra: **1. Cor. 10. d**

SEPT. Et ascendit in Ioppen & inuenit nauem euntem in Tharsis: deditque naulum suum: ascendit in eam, ut nauigaret cum eis in Tharsis à facie domini. Et dñs suscitauit spiritum magnū in mare, & facta est tēpestas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri. Et timuerūt qui nauigabant: & clamauerunt unusquisque ad deum suum, & iactū fecerunt uasorum

petra: petra autē erat Christus, nequaquā nos artat, ut omnē Exodi librū referamus ad Christū. Quid enim possumus dicere, quod hæc petra à Moyse percussa sit, nō semel, sed bis, quod aquæ fluxerint, et torrentes repleti sint? Num uniuersam loci huius historiā per hanc occasionem cogemus sub leges Allegoriæ: & non potius unusquisque lo/

cus secundum historiæ diuersitatem, diuersam recipiet intelligentiam spiritualement: Igitur sicut hæc testimonia suas interpretationes habent, & nec præcedentia, nec consequentia eandem desiderant allegoriā: Sic & Ionas propheta, non absque periculo interpretantis, totus referri ad dominum poterit. Nec ex eo quod in euangelio dicitur: Generatio pessima & adultera, signū quærit, & signum **Matth. 12. d** non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophete, Sicut enim fuit Ionas in uentre ceti tribus diebus & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus: reliqua etiā quæ in propheta digesta sunt, eodem ordine referuntur ad Christum. Certe ubicumque absque discrimine hoc fieri potest: nos quoque facere nitimur. **¶** Dominus autem misit uentum magnum, &c. Potest fuga prophete & ad hominis referri in communi personam, qui dei præcepta contemnens, recessit a facie eius, & se mundo tradidit, ubi postea malorum tempestate, & totius mundi contra se sauien te naufragio compulsus est sentire deum, & reuer ti ad eum quem fugerat. Vnde intelligimus etiam ea quæ sibi homines æstimant salutaria, deo nolente uerti in perniciem: & non solum nō prodesse auxiliū, his quibus præbetur, sed & ipsos qui præbent pariter conteri. Sicut legimus uictam ab Assyrijs Aegyptū, quia opitulabatur Israeli contra domini uoluntatem. Periclitatur nauis quæ periclitantem susceperat, uento maria cōcitantur, in tranquillitate tēpestas oritur, nihil deo aduersante securum est. **¶** Et timuerunt nautæ &c. Arbitratur nauem solito onere prægruari, & non intelligunt totum pondus esse fugitiui prophete. Timent nautæ, clamat unusquisque ad deum suū, ignorantes ueritatem, non ignorant prouidentiam, & sub errore religionis sciūt aliquid esse uenerandum: proijciunt onera in mare, ut magnitudinem fluctuū classis leuior transiret

A siliret. At cōtra Israel nec bonis nec malis intelligit deum, & plangente Christo populum, siccos oculos habet. **a** ¶ Et Ionas descendit &c.] Quantū ad historiā pertinet, propheta mens secunda describitur, non tempestate, non periculis conturbatur: eundem & in tranquillo & imminente naufragio animū gerens. Denique alij clamant ad deos suos, uasa pñciunt: nititur unusquisque q̄ potest. Iste tā quietus est & securus, animiq̄ tranquillū, ut ad nauis interiora descēdens, somno placido perfruatur. Sed & hoc dici potest: Consciū erat fuge & peccati quo domini praecepta neglexerat: & tempestate ignorantibus ceteris cōtra se sauiere cernebat: ideo descēdit ad interiora nauis, & tristis absconditur, ne quasi dei uindices fluctus aduersū se uideret intumescere. Quod autem dormit, non securitatis est, sed mōroris:

Matth. 26. d Nam & apostolos legimus in domini passione prae tristitiae magnitudine somno fuisse depressos. Sin autem interpretamur in typo: somnus prophetae et grauissimus sopor, hominē significat erroris sopore torpentem, cui non suffecerat fugisse a facie dei, nisi quadā uecordia mens illius obruta, ignoraret iracundiam dei, & quasi securus dormiret, & profundissimum somnū roncho nare sonaret. **b** ¶ Et accessit ad eum gubernator &c.] Naturale est unūquenq̄ in suo periculo de alio plus sperare: Vnde gubernator, siue prorsus, qui uectores timidos debuerat cōsolari: cernens discriminis magnitudinē, excitat dormientem, & arguit improuidā securitatis: commonetq̄, ut ipse quoq̄ pro uirili portione deprecetur deum suū: ut cuius erat cōmune periculum, communis esset oratio. Porro iuxta tropologiam plures sunt, qui cum Iona nauigantes & habentes proprios deos ad contemplationem gaudiij ire festināt. Sed postquam Ionas fuerit sorte deprehensus, & morte illius mūdi sedata tempestas, marisq̄ tranquillitas reddita: tunc unus adorabitur deus, & immolabūtur uictimae spirituales, quas utiq̄ iuxta literam in medijs fluctibus non habebant. **c** ¶ Et dixit uir &c.] Nouerant naturam maris, & tanto tempore nauigantes, sciebant tempestatum

uentorumq̄ rationes: & utiq̄ si solitos, & quos alij, quando experti fuerant fluctus uidissent consurgere: nunquam sorte autorem naufragij quærerent, & per rem incertam, certū cuperent euitare discrimen. Nec statim debemus sub hoc exemplo fortis

SEP. rum nauis in mare, ut alleuiaretur nauis. Ionas autē descēdit in uentrē nauis, & dormiebat & sternebat. Et accessit ad eū proreta, & dixit ei, quid tu stertis? Surge inuoca deū tuū: si quō saluos faciat nos deus, & non pereamus. Et dixit unusquisq̄ ad proximum suū: uenite mittamus sortes, & cognoscamus cuius gratia malitia haec est super nos: & miserūt sortes, & cecidit fors super Ionā. Et dixerūt ad eum, annuncia nobis cuius gratia haec malicia est in nobis, quod est opus tuum: & unde uenis, & quō uadis: & ex qua regione, & ex quo populo es tu? Et dixit ad eos: seruus domini ego sum, & deum cœli ego colo: qui fecit

tur: Et cognoscamus propter quē malicia haec est super nos: hic maliciam pro afflictione & calamitate accipere debemus, secundū illud: Sufficit diei malicia sua. Et in Amos propheta: Si est malicia in ciuitate quam dominus nō fecerit. Et in Esaia: Ego dominus qui facio pacem & creo mala. In alio uero loco: malicia contraria uirtuti intelligitur, iuxta quod in hoc eodē propheta supra legimus: Ascendit clamor maliciæ eius ad me. **d** ¶ Et dixerūt ad eum &c.] Quem fors indicauerat, cogunt uoce propria cōfiteri, cur tāta tēpestas sit, uel quare contra eos dei ira defauiat: Indica, inquiunt, nobis cuius causa malum istud sit super nos: quid operis agas, de qua terra, de quō populo p̄ficiscaris, quō abire festines. Et notanda breuitas quam admirari in Vergilio solebamus: Iuuenis, quæ causa subegit Ignoras tētare uias, quō tēditis, inquit, Qui genus, unde domo, pacem ne huc fertis, an arma? Interrogatur persona, regio, iter, ciuitas: ut ex his cognoscatur & causa discriminis. **e** ¶ Et dixit ad eos, Hebraeus &c.] Nō dixit Iudæus ego sum: quod scilicet decem tribuum a duabus, populo nomen imposuit: sed Hebraeus sum, hoc est, *wegars*, trāsitor: sicut & Abraham, qui dicere poterat: Aduenā sum ego & peregrinus, sicut omnes patres mei: de quo

bus credere: uel illud de actibus apostolorum huic testimonio copulare, ubi forte in apostolum Matthias eligitur, cum priuilegia singulorum nō possint legem facere communem. Sicut enim in condemnationē Balaam asina loquitur: & Pharaō, & Nabuchodonosor in iudicium sui, somnūs futura cognoscūt: & tamen deum nō intelligunt reuelantē: Caiphas quoq̄ prophetat ignorans, q̄ expediret unum perire pro cunctis: Ita & hic fugitiuus sorte deprehenditur, non uiribus fortis, & maxie fortibus ethnicorū, sed uoluntate eius qui sortes regebat incertitas. Quod autē dici

A in alio psalmo scribitur: Transierunt de gēte in gentem, & de regno ad populū alterū. Moyses: Transeam, inquit, & uidebo uisionem hanc magnā. Et dñm deum cœli ego timeo. Nō deos quos inuocatis, & q̄ saluare nō possunt, sed deū cœli, qui mare fecit et aridā. Mare in quo fugio: aridā de qua fugio. Et elegerat ad distinctionē maris: nō terra, sed arida nūcupat. Et in breui uniuersitatis factor ostēdit, qui & cœli dominus est, & terræ, & maris. Queritur autem, quomodo uere dicere cōproberetur: Dominū deum cœli ego timeo, cū eius praecepta non faciat. Nisi forte respondemus, q̄ & peccatores timeant deum, seruorūq̄ sit nō diligere sed time re: quāq̄ in hoc loco timor pro cultu possit intelligi, iuxta sensum eorū qui audiebāt, & adhuc ignorabāt deū. **B** *¶* Et timuerūt &c.] Historiē ordo praeponitur: Quia em̄ poterat dici, nulla causa timoris fuit, ex eo quod eis cōfessus est, dicēs: Hebraeus ego sum, & dñm deū cœli ego timeo, qui fecit mare & aridam: Statim subnectitur quod idcirco timuerūt, quia eis indicauerat se domini fugere conspectum, & eius non fecisse praecepta. Deniq̄ cauantur, & dicunt: quid hoc fecisti: id est, si times deum, cur fugis? Si tantae potentiae praedicas quē colis, quomodo te putas eum posse euadere? Timēt autem timore magno, quod intelligūt sanctum & sanctae gentis uirum: de Ioppe quippe soluētes funem, Hebraea gentis nouerant priuilegium: & tamen fugitiuum cælare non possunt. Magnus est qui fugit, sed maior ille qui quærit, non audent tradere, cælare non possunt. Reprehendunt culpam, timorē confitentur: rogant ut ipse remedio sit, qui autor peccati fuerat. Vel certe quod dicunt: quid hoc fecisti: non increpant, sed interrogant, uolentes causam fugae nosse: serui à domino, filij à patre, hominis à deo. Quod est, inquit, tantū mysteriū, ut terra deferatur, exspectetur maria, relinquatur patria, loca appetantur aliena? *b* *¶* Et dixerunt ad eum &c.] Propter te dicis uentos, fluctus, mare, gurgites concitatos: exposuisti causam morbi, indica sanitatis. Ex eo quod contra nos surgit mare, intelligimus iram esse susceptionis tuę. Si culpa est quod suscepimus, quid facere possumus ne dominus irascatur: quid faciemus tibi: hoc est, interficemus te: sed cultor es domini, seruabimus: sed deū fugis. nostrū est præbere manus, quid fieri iubeas:

HEB. fecit mare & aridā. Et timuerunt uiri timore magno, & dixerunt ad eū: quid hoc fecisti? Cognitionem enim uiri quod a facie domini fugeret, quia indicauerat eis. Et dixerunt ad eum: quid faciemus tibi, & cessabit mare a nobis: quia mare ibat & intumescerebat. Et dixit ad eos: tollite me & mittite me in mare, & cessabit mare a uobis: scio enim quia propter me tempestas hæc grandis est super uos. Et remigabant uiri ut reuerterentur ad aridam, & non ualebant,

tuum est imperare, quo facto quiescat mare, quod nunc creatoris iram suo tumore testatur. Statimq̄ historicus causam iungit istiusmodi quæstionis: mare, dicens, ibat & intumescerebat: ibat ut iussum fuerat, ibat in uindictā domini sui, ibat persequens

SEPT. fecit mare & aridā. Et timuerunt uiri timore magno, & dixerunt ad eū, quid hoc fecisti? Cognitionem enim uiri q̄ a facie dñi fugeret, eo quod indicasset eis. Et dixerunt ad eū: quid tibi faciemus & quiescet mare a nobis: quia mare ibat & suscitabat magis fluctus. Et dixit Ionas ad eos: tollite me & mittite me in mare, & quiescet mare a uobis: ego enim noui quod propter me fluctus magni contra uos sunt. Et conabantur uiri, ut reuerterentur ad terram, & non poterant

fugitiuum prophetam. Intumescerebat autem per singula momenta temporis, & quasi nautis morantibus in fluctus maiores suscitabatur: ut ostēderet uisionem creatoris se differre non posse. *c* *¶* Et dixit ad eos &c.] Contra me tempestas detonat, me quærit, naufragiū uobis minatur, ut me prenda. meprehendit, ut mea morte uiuat: Scio inquit, quia propter me tempestas hæc grādis est. Nō ignoro in meā poenam elementa turbari, mūdi confusionem

esse: mihi irasci, in uos saluare naufragium: fluctus ipsi imperant uobis, ut me mittatis in mare. Si ego sensero tempestatē, uos recuperabitis tranquillitatē. Et animaduertenda pariter fugitiui nostri magnanimitas, non tergiuersatur, non dissimulat, non negat: sed qui confessus fuerat de fuga, poenam libenter assumit, se cupiens perire, ne propter se & ceteri pereant: & ad peccatum fugæ, alienæ quoq̄ delictum addatur necis. Hoc quantū ad historiam: ceterū non ignoramus flantes uētos, quibus in euangelio, ut quiesceret, dominus imperauit, & periclitantem nauiculam, in qua dormiebat Ionas: & intumescens mare quod increpatur, tace & obmutescere, referri ad dominū saluatorem, & periclitantem ecclesiā, uel apostolos suscitantē, qui eum deferentes in passione quodāmodo in fluctus precipitabāt. Iste Ionas dicit: Scio quia propter me tempestas grādis est super uos, quia me uident uēti uobiscū ire in Tharsis, hoc est, ad contemplationē letitiæ nauigare, ut uos mecū perducam ad gaudiū: Vt ubi ego sum & pater, ibi & uos sitis. Idcirco sauiūt, idcirco mūdus qui in maligno positus est, fremit: ideo elementa turbantur: me cupit deuorare mors, ut uos pariter occidat, & nō intelligit, quia uelut in hamo escā capit, ut mea morte moriatur. Tollite me & mittite in mare: Non est enim nostrū mortē arripere, sed illatā ab alijs libenter accipere. Vnde & in persecutionibus nō licet propria perire manu, absq̄ eo ubi castitas periclitat, sed percutiēti colla submittere. Sic, inquit, placate uētos: sic in maria libamina fundite: tempestas q̄ propter me sauiit contra uos, memoriēte sedabitur. *d* *¶* Et remigabāt &c.] Protulerat

A Ierat propheta contra se sententiā: sed illi culorē audientes dei, manus inijcere nō audebāt, propterea nitebātur reuerti ad aridā, & effugere discrimen ne sanguinē funderent, magis uolentes perire q̄ perdere. O rerū quāta mutatio, populus qui seruierat deo dicit: crucifige,

crucifige talē. Istis imperatur ut occidāt, mare furit, tempestas iubet: et propriū periculum negligentes, de aliena salute solliciti sunt.

Quā ob rē & Lxx.

μαρτυροῦντο, inquit, id est, uim cupiebāt facere, & naturā rerū uincere, ne uiolarēt prophetam dei. Quod autē dicit: remigabāt uiri, ut reuenterentur ad aridam: putabāt absque sacramento eius qui passurus erat, posse nauem de periculo liberari: cū Ionā submersio, na

HEB. ualebant, quia mare ibat & intumescerebat super eos. Et clamauerūt ad dominū & dixerunt: quāsumus domine ne pereamus in anima uiri istius, & ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu domine sicut uoluisti fecisti. Et tulerunt Ionam, & miserunt in mare, & stetit mare à feruore suo.

Et timuerunt uiri timore magno dominum, & immolauerunt hostias domino & uouerūt uota. Cap. II.

ET pręparauit dñs piscem grādē: ut deglutiret Ionam. Et erat Io-

nas

Et clamauerunt ad dominū & c.] Grādīs uectorū fides, periclitātur ipsi, & pro alterius anima deprecantur: sciūt enim peiorem mortē peccati esse q̄ uitę: Et ne des, inquit, super nos sanguinē innocentē. Cōtestantur dominum, ut quodcūq; facturi sunt nō sibi reputetur: & quomodo dicūt: Nolumus interficere prophetam tuū, sed iram tuam & ipse cōfessus est, & tēpestas loquit: quia tu domine sicut uoluisti, fecisti: uoluntas tua expletur per nostras manus. Nōne nobis uidetur nautarum uox, Pilati esse cōfessio, qui lauat manus suas, & dicit: Mundus sum ego à sanguine uiri huius. Nolunt Christū perire gentes, innocentem sanguinem protestantur. Et Iudæi dicunt: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Et ideo si leuauerint manus, non exaudientur, quia plenę sunt sanguine. Quia tu domine sicut uoluisti, fecisti: Quod nos suscepimus, quod turbo cōsurgit, q̄ uenti sequūt, quod mare suscitatur in fluctus, quod proditur sorte fugitiuus, quod indicat quid fieri debeat, tuę est domine uoluntatis: tu enim sicut uoluisti, fecisti. Vnde & saluator dicit in psalmo:

Et tulerūt Ionam & c.] Non dixit arripuerūt, non ait inuaserūt: sed tulerūt, quasi cum obsequio & honore portantes: miserunt in mare, non repugnantem, sed prębentem manus ipsorū uoluntati. Et stetit mare, quia inuenerat quem quærebat. Velut si quis persequatur fugitiuum, & cōcito pergat gradu: postquā fuerit consecutus, desistit currere, & stat ac tenet quē apprehēderit: Ita et mare quod absente Iona irascebat, in uisceribus suis desideratū tenens, gaudet & cōfouet, & ex gaudio tran-

quillitas redit. Si consideremus ante passionē Christi, errores mūdi, & diuersorū dogmatū flatus contrarios: & nauiculam totumq; humanū genus, id est, creaturam domini periclitantem: & post passionem eius tranquillitatē fidei, & orbis pacem, & seru-

cura omnia, & con-

uersionem ad deū: uidebimus quomodo post pręcipitationem Ionę steterit mare à feruore suo.

Et timuerunt & c.] Ante dominī passionem timētes clamauerūt ad deos suos: post passionē eius dñm timent, id est, uenerantur & colunt: & nō timent simpliciter, ut in principio legimus, sed timore magno, iuxta illud quod dicit: Ex tota anima, et ex toto corde, & ex tota mente tua. Et immolauerunt hostias,

SEP T. poterāt, quia mare ibat & insurgebat magis contra eos. Et clamauerūt ad dñm & dixerūt: nequam domine: ne pereamus propter animam uiri huius, & nō des super nos sanguinem iustū: tu enim domine sicut uoluisti fecisti. Et tulerunt Ionam, & miserunt in mare, & stetit mare à cōmōtione sua.

Cap. II.

ET pręcepit dominus cetō magno & deuorauit Ionam. Et erat Io-

nas

as, quas certe iuxta literā in medijs fluctibus non habebant: sed quia sacrificiū deo spiritus cōtribulatus est. Et in alio loco dicit: Immola deo sacrificiū laudis, & redde altissimo uota tua. Et rursum: Reddemus tibi uitulos labiorū nostrorū. Idcirco in mari immolāt hostias: et alias spōte promittūt: uota faciētes, se nūq̄ ab eo quē colere cōperāt recessuros: timuerūt em̄ timore magno: Quia ex tranquillitate maris & tēpestatis fuga, uera prophetę uerba cernebat, Ionas in mari fugitiuus, naufrag⁹, mortuus, saluat nauiculā fluctuantē: saluat ethnicos in diuersas prius sententias mūdi errore iactatos. Et Osee, Amos, Esaias, Ioel, q̄ eodē tēpore phetabāt, populū in Iudęa nequeūt emēdare. Ex q̄ ostendit sedari nō posse naufragiū, nisi morte fugitiui. Cap. II.

ET preparauit & c.] Morti & inferno pcepit dñs, ut prophetā suscipiat. Quę auidis faucibus prędā putās, quantū in deuoratione letata est: tantū luxit in uomitu. Tūc q̄ cōpletū est illud q̄ legimus in Osee: Ero mors tua d̄ mors, ero morsus tuus inferne. In Hebraico autē piscē grādē legimus: p̄ q̄ Lxx. interpres, & dñs in euāgelio cetū uocat: rem ipsam breuius explicātes. In Hebraico em̄ dicitur יָרֵךְ אֲרֵךְ, q̄ interpretat, piscis grādīs: haud dubiū quin cetū significet. Ei animaduertēdū, q̄ ubi putabat interitus, ibi custodia sit. Porro q̄ ait: pręparauit, uel ab initio cū cōderet, de q̄ in psalmo scribit: Dra-

D
Psal. 50. d
Ibid. 49. d

Osee 13. d

Psal. 103. d

Matth. 12. e

A idipsum, uel aliud dicere. Hoc solū q̄rimus, q̄mo-
do tres dies & tres noctes fecerit in corde terræ.
Quidā *παρὰ πένθη*, quādo sole fugiēte ab hora se-
xta usq; ad horā nonā nox successit diei, in duas di-
es & noctes diuidūt; & apponētes sabbatū, tres di-

es & tres noctes e-
stimāt supputādas:
nos uero *συνηλόγη-
σας* totum intelliga-
mus à parte: ut ex
eo qd *παρὰ πένθη*
mortuus est, unam
diē supputemus &
noctē, & sabbati al-
terā; tertiā uero no-
ctē quā diei domi-
nicē emancipat, refe-
ramus ad exordiū

diei alterius: nam & in Genesi nox non præceden-
tis diei est, sed sequentis, id est, principium futuri,
non finis præteriti. Hoc ut intelligi possit, dicam
simplicius. Finge aliquē hora nona egressum esse
de mansione, & alterius diei hora tertia ad mansio-
nem alteram peruenisse: si dixerō bidui eum fecis-
se iter: non statim reprehendar mendaciū, quia ille
qui ambulauit, non omnes horas utriusq; diei, sed
quandam partem in itinere cōsumpserit. Certe mi-
hi hæc uidetur interpretatio. Si quis autē istam non
receperit, & meliori sensu potest loci huius expo-
nere sacramentū: illius magis sequēda est sentētia.

B a ¶ Et orauit &c.] Si Ionas refertur ad dominū,
& ex eo qd tribus diebus ac noctibus in utero ceti
uit passionem indicat saluatoris: debet & oratio
illius typus esse orationis dominicæ. Nec ignoro
quosdā fore quibus incredibile uideat, tribus die-
bus ac noctibus, in utero ceti, in quo naufragia di-
gerebantur, hominē potuisse seruari: Qui utiq; aut
fideles erunt, aut infideles: si fideles, multo credere

Dan. 3. c maiora cogentur: Quomodo tres pueri missi in ca-
minū aestuantis incendiū intantū illēsi fuerint, ut ne
uestimenta quidē eorū odor ignis attigerit. Quo-

Exod. 14. d modo recesserit mare, & ad instar murorū hinc in-
de rigidū steterit: ut præberet uia populo transeun-
ti. Quomodo humana ratione, aucta fame leonū
rabies prædā suam timens aspexerit, nec tetigerit:
& multa huiusmodi. Sin autem infideles erunt,
legant quindecim libros Nasonis metamorphose-
os, & omnem Græcam, Latinamq; historiam: ibiq;
cernent uel Daphnen in laurū, uel Phaetontis soro-
res in populos arbores fuisse conuersas: quomodo
Iupiter eorū sublimissimus deus, sit mutatus in cy-
gnum, in auro fluxerit, in tauro rapuerit, & cetera,
in quibus ipsa turpitudine fabularū diuinitatis dene-
gat sanctitatē: Illis credūt, & dicūt deo cūcta possi-
bilia. Et cū turpibus credāt, potentiaq; dei uniuersa
defendāt: eandē uirtutē nō tribuūt & honestis. Qd
aut scriptū est: Et orauit Ionas ad dominū deū suū
de utero piscis, & dixit: intelligimus eum postq; in
utero ceti hospitem esse se senserit, nō desperasse de
dñi misericordia: & totū ad obsecrationē esse con-
uersum, Deus enim qui dixerat de iusto: Cum ipso

sum in tribulatione. Et: Cū inuocauerit me, dicam: C
adsum, affuit ei: & dicere potest qui exauditus est: *Ibid. 4. a*
In tribulatione dilatasti mihi. b ¶ Clamaui &c.]

Lxx. similiter: hoc tantūmodo cōmutato: de uētre
infernī clamoris mei audisti uocē meā. Nō dixit cla-

mo, sed clamaui:
nec de futuro p̄cat,
sed de p̄terito grati-
as agit: indicās no-
bis, qd ex eo tēpore
quo p̄cipitatus in
mare uidisset cetū:
et tantam corporis
molē, & immanes
ricus aperto se ore
forbere: dñi recor-
datus sit & clama-
uerit: uel aquis ce-

s e p. nas in uentre ceti tri-
bus dieb. & tribus noctib.

Et orauit Ionas ad dñm deū suū de utero piscis & dixit
Clamaui de tribulatione mea ad dominū, & exaudiuit
me: de uentre inferni clamaui, & exaudisti uocem meā.

s e p. Proiecasti me in pro-
fundū cordis maris & flu-
mina me circumdederunt.

Oēs eleuationes tuę & flu-
ctus

dentibus & clamore inueniente locū, uel toto cor-
dis affectu, secundū illud qd Apost. dicit: Clamātes
in cordibus uestris, abba pater, et clamauerit ei qui
solus nouit corda hominū, et loquitur ad Moysen:

Quid clamas ad me: cū utiq; nihil ante hāc uocem
clamaſſe Moysen scriptura cōmemoret: Hoc est il-
lud qd et in primo graduū psalmo legimus: Ad dñm

cū tribularer clamaui, et exaudiuit me. Ventre autē
infernī, aluū ceti intelligamus, q̄ tātē fuit magnitudi-
nis: ut instar obtineret inferni. Sed melius ad p̄so-
nam Christi referri pōt, qd sub nomine Dauid cātāt
in psalmo: Nō derelinqs animā meā in inferno, nec

dabis sanctū tuū uidere corruptionem. Qui fuit in
inferno uiuēs inter mortuos liber. c ¶ Et proieci-
sti &c.] Quantū ad personā Ionæ nō est difficilis

interpretatio, qd ceti clausus aluo in pfundissimo
& in medio maris fuerit, fluminibusq; uallatus sit.

Quantū ad dñm saluatōrē lxviij. psalmi sumamus
exēplū, in quo loquit: Infixus sum in limo pfundi,
& nō est substantia: Veni in pfundū maris, & tēpe-
stas demersit me, de quo et in alio psalmo dicit: Tu

autē abiiecisti et despexisti: distulisti Christū tuū, sub-
uertisti testamētū serui tui, cōtaminasti in terra san-
ctuariū eius, destruxisti oēs macerias eius, & reli-
qua. Ad cōparationē enim cōlestis beatitudinis:

& eius loci, de quo scriptū est: In pace sancta locus
eius: omnis terrena habitatio plena est fluctibus, ple-
na tēpestatibus. Porro p cor maris significat infer-
nus, pro quo in euāgelio legimus: In corde terræ.

Quomō aut cor animalis in medio est, ita & infer-
nus in medio terræ esse phibet. Vel certe iuxta *ἐν τῇ
γυνή*, in corde maris, id est, in medijs tētationibus

esse se memorat: Et tamē cum inter amaras aquas
fuerit, & tētatus sit iuxta oīa absq; peccato: nō sen-
sit amaras aq̄s, sed flumine circūdatus est, de quo

& in alio loco legimus: Fluminis impetus letificat
ciuitatē dei, alijs bibētibus salfos fluctus, ego in me-
dijs tētationib. dulcissima fluentia sorbeā. Nec im-
piū tibi esse uideat, si nūc dñs dicat: Proiecasti me in
pfundū, qd loquitur in psalmo: Quoniā quē tu percuss-
isti, ipsi psecuti sunt. Secundū illud qd ex p̄sona pa-
tris in Zaccharia ponit: Percutia pastorē, & oues
dispergētur. d ¶ Oēs gur, &c.] Quod sup Ionā

tumentes

A tumentes maris fluctus transierunt, & detonuerit
sæua tempestas, nulli dubium est. Quærimus au-
tem quomodo omnes eleuationes, & gurgites &
fluctus dei super saluatorem transierint. Tentatio
est uita hominū super terrā: siue ut in Hebraico ha-
bet, militia: q̄a hic

1. Cor. 10. c

militemus, ut alibi
coronemur: Nul-
lusq̄ est hominum
qui cunctas susti-
nere queat tētatio-
nes, absque eo qui
tētatus est in omni
bus iuxta nostrā si-
militudinē sine pec-
cato: unde et ad Co-
rinthios dicit: Ten-
tatio uos nō appre-
hendat, nisi huma-
na. Fidelis autē de-
us qui nō dimittet
uos tētari supra id

HEB. ctus tui sup me trāsie-
runt. Et ego dixi: abiectus
sum a conspectu oculorū
tuorū. Verūtamen rursum
uidebo templum sanctū
tuum. Circūdederunt me
aque usq̄ ad animam me-
am: abyssus uallauit me.
Pelagus operuit caput me-
um, ad extrema montium
descendi: terræ uectes con-
cluserunt me in æternum.

Et sub

quod potestis: sed faciet cum tentatione & exitū,
ut possitis sustinere. Et quoniam omnes persecu-
tiones & uniuersa quæ accidunt absq̄ dei non in-
gruunt uoluntate: Idcirco dei gurgites dicuntur &
fluctus, qui non oppresserūt Iesum: sed transierūt
per eum, minantes tantum naufragium nō inferen-
tes. Vniuersæ ergo persecutiones, & turbines qui-
bus genus uexabatur humanū, & cunctæ nauicu-
le frangebātur, super meum detonuere caput. Ego
sustinui tempestates & fregi turbines sequentes: ut
cæteri securius nauigarent. /a ¶ Et ego dixi abie-
ctus &c.] Antequam clamarem de tribulatione
mea & exaudires me, qui formā serui acceperam:
fragilitatem quoque illius imitatus dixi: Abiectus
sum a conspectu oculorū tuorum. Quando eram
tecū, & tuo lumine perfruebar, & in te lumine ego
eram lumen, nō dicebam, abiectus sum. Postquam
ueni in profundū maris: & hominis carne circūda-
tus sum, humanos imitor affectus et dico, abiectus
sum a conspectu oculorum tuorum: Hoc quasi ho-
mo locutus sum: cæterū quasi deus, & is qui cum
essem in forma tua, nō sum rapinā arbitratus equa-
lem me esse tui: uolens ad te uehere humanum ge-
nus: ut ubi ego sum & tu, ibi sint & omnes qui in
me & te crediderunt, dico. b ¶ Verūtamen rur-
sum uidebo &c.] Hoc quod in Græco dicitur, ἀπα-
& habet uulgata æditio putas, interpretari potest,
igitur: ut sit quasi propositionis & assumptionis,
confirmationisq̄ ac syllogismi extrema conclusio:
non ex ambigentis incerto: sed ex fiducia compro-
bantis, pro quo nos interpretati sumus: uerūta-
men rursum uidebo templum sanctū tuum: secun-
dum illud quod ex persona eius in alio psalmo dici-
tur: Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum
tabernaculi gloriæ tuæ. Et euangelicam lectionem
in qua scriptum est: Pater glorifica me apud te ea
gloria quā habui prius quā mundus fieret. Et re-
spōdit de cœlo pater: Et glorificaui & glorificabo.
ibi. 17. c Vel certe quia legitur: Pater in me & ego in patre.

Psal. 25. b

Ioan. 17. a

ibi. n. c

ibi. 17. c

Sicut templum patris filius est, ita templum filij pa-
ter. Ipse enim dicit: Ego de patre exiui, & ueni: Et
uerbū erat apud deum, & deus erat uerbum. Aut
unus idemq̄ saluator quasi homo postulat: quasi
deus pollicetur: & de sua quā semper habuit pos-

Ibid. 16. f

fessioe securus est.

Ex Ionæ uero per-
sona uel optantis,
uel cōfidentis affe-
ctus: liquido intelli-
gi potest, quod de-
siderauerit in pfun-
do maris positus ui-
dere templū domi-
ni: & spiritu pro-
phetali alibi sit, &
alibi cōtempletur.

¶ Circūdederūt
me aquæ usque ad
&c.] Aquæ istæ
quæ uicinæ sunt a-
byssis, quæ in terris

SE P. ctus tui super me trā-
sierunt. Ego dixi abiectus
sum ex oculis tuis. Putas
ne addā ut uideā templū
sanctum tuum? Circūfusa
est mihi aqua usq̄ ad ani-
mam meam: abyssus ualla-
uit me nouissima. Intra-
uit caput meum ad scis-
suras montium: descendi
in terram, cuius uectes
sūt retinacula sempiterna.

Et ascen-

uoluūtur, & defluūt, quæ multum secum limi tra-
hunt: non corpus, sed animā nituntur occidere: ami-
cæ quippe sunt corporum, & eius uoluptatibus
confouentur. Vnde secundum illud quod suprà di-
ximus loquitur dominus in psalmo: Saluū me fac
domine, quoniam intrauerunt aquæ usque ad ani-
mam meam. Et in alio loco: Torrentem pertrāsijt
anima nostra. Et: Ne urgeat super me puteus os su-
um, neq̄ cōcludat infernus, non mihi deneget exi-
tum: qui sponte descendi, sponte conscendam: qui
uolūtarius captiuus ueni, debeo liberare captiuos:
ut impleatur illud: Ascendens in altum captiuū du-
xit captiuitatem: eos enim qui ante captiui fuerāt
in morte, iste coepit ad uitam. Abyssos autem per-
niciosas quasdā & pessimas fortitudines accipere
debemus: uel tormentis supplicijsq̄ deditas pote-
states, ad quas & in euangelio demones rogant ne
ire cogantur: Vnde & tenebræ erant super abyssū
sum. Interdū abyssus accipitur & pro sacramentis
ac profundissimis sensibus, & iudicijs dei: Iudicia
domini abyssus multa: Et abyssus abyssum inuo-
cat in uoce cataractarū tuarum. d ¶ Pelagus ope-
ruit caput meū &c.] Quod Ionæ caput pelagus
operuerit, & ad montium extrema descenderit, &
uenerit usq̄ ad profunda terrarū, quibus quasi ue-
ctibus & colūnis dei uoluntate globus terræ susten-
tatur, nulli dubiū est, de qua & alibi dicit: Ego cōfir-
maui columnas eius. De dño aut saluatore iuxta
utrāq̄ æditionē uidet mihi sic posse intelligi, quod
principale et caput eius, id est, anima quā cū corpo-
re pro salute nostra dignanter assumpsit: descēderit
in scissuras montiū, qui fluctibus operiebant, qui
se a cœli subtraxerāt libertate, quos abyssus ambie-
bat, qui se a dei sciderāt maiestate, & postea etiam
ad inferna penetraret: ad quæ loca quasi in extre-
mo limo peccatorum animæ trahebantur, dicente
psalmographo: Intrabūt in inferiora terræ, partes
uulpiū erūt: Isti sunt uectes terræ, & quasi quæ-
dam seræ extremi carceris ac suppliciorū nolentes
ab inferis

Psal. 68

Ibid. 123. d

D

Ibid. 67. d

Luc. 8. e

Psal. 35. b

et 41. b

Psal. 74. a

Psal. 62. e

A ab inferis animas exire captiuas: Vnde significanter *συγγνωσ* Lxx: *καταχοι δέδωκε*: transtulerunt, hoc est, semper tenere cupientes, quos semel inuaserāt. Sed dominus noster, de quo sub persona Cyri in Esaia legimus: *Foras ancas conteram*, & uertes ferreas cōfringam, ad montiū extrema descendit, & eternis cōclusus est uectibus, ut omnes q̄ clausi fuerāt liberaret. **a** ¶ Et subleuabis de corruptione &c.] Proprie dixit, subleuabis, uel ascendet de corruptione uita mea: quia ad corruptionē, & ad inferna descenderat, hoc est, quod apostoli interpretantur in quintodecimo psalmo ex persona domini prophetatum: Quoniam non derelinques animā meam in inferno: nec dabis sanctum tuum uidere corruptionem. Quod Dauid scilicet & mortuus sit & sepultus: saluatoris autem caro non uiderit corruptionem. Alij uero interpretantur quod ad comparationem coelestis beatitudinis & uerbi dei, humanum corpus corruptio sit, quod seminat in corruptione: & in centesimo secundo psalmo ex persona iusti significetur, Qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redemit de interitu uitam tuā.

B Vnde & Apostolus dicit: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius: Et appellatur corpus mortis, uel corpus humilitatis. Hoc illi ad occasionem suā ducunt hāreseos: ut sub persona Christi mentiantur antichristum, ecclesias reneant ut uentrem pinguiſſimum nutrant, & carnaliter uiuentes, contra carnem disputant. Nos autem scimus de incorrupta uirgine corpus assumptum, non corruptionē Christi fuisse, sed templū.

1. Cor. 15. Quod si in Apostoli ad Corinthios sententiam trahimur, in qua corpus dicitur spirituale, ne contentiosi uideamur, dicemus id ipsum quidem corpus, & eandem carnem resurgere, quā sepulta est, quā in humo cōdita: sed mutare eam gloriā, non mutare naturam. Oportet enim corruptiuum hoc induere corruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Quādo dicitur, hoc, quodammodo duobus digitulis cōprehensum corpus ostēditur: hoc in quo nascimur, hoc in quo morimur, hoc quod timent recipere qui puniendi sunt: hoc quod uirginitas expectat ad prēmium, adulterium formidat ad poenam. Super Iona autem ita intelligi potest, quod qui in uentre ceti iuxta naturam corporum corrumpi debuerat, & in cibos bestiae proficere, ac per uenas artusq̄ diffundi, sospes & integer manserit. Porro quod ait: Domine deus meus, blādiētis affectus est, quod communem deum omnium, beneficij magnitudine, suum & quasi propriū senserit deum. **b** ¶ Cum angustiaretur in me anima mea &c.] Cum, inquit, nullum aliud sperarem auxilium, recordatio domini mihi saluti fuit. Iuxta il-

lud: Recordatus sum domini, & latatus sum. Et in alio loco: Recordatus sum dierum antiquorum, & annos aeternos in mente habui. Ego cum desperarem salutem, & carnis fragilitas in medio uentre ceti nihil me de uita sperare permitteret: quicquid im-

SEPT. Et ascēdet de corruptione uita mea ad te domine deus meus. Cum deficeret ex me anima mea, domini recordatus sum. ad templum sanctū tuum.

SEP. Qui custodiunt uanitates frustra, misericordiam suam reliquerunt.

Ego nem uertere, nisi ad eum qui & in corpore & extra corpus noster est dominus. Super saluatoris uero persona non est difficilis interpretatio, qui dixit: Tristis est anima usque ad mortem. Et: Pater si possibile est, transeat à me calix iste. Et: In manus tuas commendo spiritum meum, & cetera his similia. **c** ¶ Vt ueniat ad te oratio mea ad templū sanctū tuum.] Idcirco in tribulatione domini recordatus sum, ut oratio mea de extremo mari, & scissuris montium conscendat ad coelos, & ueniat ad templum sanctum tuum, in quo tu aeterna frueris beatitudine. Et considerandum quod nouo genere, oratio fiat pro oratione, & precetur ut oratio illius conscendat ad templum dei. Petit autem quasi pontifex, ut in corpore suo populus liberetur. **d** ¶ Qui custodiunt uanitates frustra, misericordiam suam derelinquent.] Deus natura misericors est, & paratus ut saluet clementia, quos non potest saluare iusticia: nos autem uitio nostro paratam misericordiam, & ultro se offerentem perdimus & relinquimus. Et non dixit, qui faciunt uanitates: Vanitas quippe uanitatum, & omnia uanitas: ne damnare uideretur uniuersos, & cuncto generi humano misericordiam denegare, sed qui custodiunt uanitates siue mendacium, qui transierunt in affectum cordis, qui non solum faciunt: sed ita custodiunt uanitates, quasi diligant, & thesaurum inuenisse se putent. Simulq̄ cerne magnanimitatem prophetæ, in profundo maris, in uentre tantæ bestiae aeterna nocte coopertus, non cogitat de periculo suo, sed de natura rerū, generali sententia philosophatur. Misericordiam, inquit, suam derelinquent. Licet offensa sit misericordia, quā nos possumus ipsum intelligere deū: Misericors enim & miserator dominus, patiens & multę miserationis: tamen eos qui custodiunt uanitates, nō relinquit, non detestatur, sed expectat ut redeant: illi uero stantem misericordiam & ultro se offerentem sponte propria derelinquunt. Potest hoc & ex persona domini de Iudaeorum perfidia prophetari, qui dum se astant praecepta hominum & Pharisaeorum mandata seruare, quā uanitas atq̄ mendacium sunt, deum qui semper eorum misertus fuerat reliquerunt.

Ego

A *a* ¶ Ego autem in uoce &c.] Qui custodiunt uanitates, suam misericordiam reliquerunt: Ego autem qui pro multorum salute deuoratus sum, in uoce laudis & confessionis immolabo tibi, meipsum offerens: quia pascha nostrum immolatus est Christus.

1. Cor. 5. c

Et quasi pontifex & uis seipsam pro nobis obtulit. Et confitebor, inquit, tibi ut ante confessionem sum, dicens: Confi-

Matth. 11. d

tebor tibi pater domine celi & terre, & reddam uota quae feci pro salute omnium domino: ut omne quod dedisti mihi non pereat in

Ioan. 6. d.
18. b

aeternum. Cernimus quid in sua passionis saluator pro nostra salute promiserit: non faciamus mendacem Iesum: mundi simus & ab uniuersis peccatorum sordibus separati: ut nos deo patri offerat uictimas quas uouerat. *b*

B ¶ Et dixit dominus pisci &c.] Hec quae supra legimus sub

Iob 3. b

persona Iona dominus deprecatus est in uentre ceti: de quo & Iob mystice loquitur: Maledicat ei qui maledixit diei: ille qui magnum cetum capturus est. Praecipitur ergo huic magno ceti, & abyssi & inferno, ut terris restituant saluatorem: & qui mortuus fuerat, ut liberaret eos qui mortis uinculis tenebantur, secum plurimos educat ad uitam. Quod autem scribitur, euomuit, *ἐμψαίνω* debemus accipere: quod ex imis uitalibus mortis, uictrix uita processerit.

Ca. III.

E T factum est uerbum domini &c.] Non dici tur prophetae: quare non fecisti quod tibi fuerat imperatum, sed sufficit ei naufragij & deuorationis sola correptio: ut qui imperantem non senserat, dominum intelligeret liberantem. Alioquin superfluū est delinquenti seruo post plagas uelle imputare quod fecit: cum huiusmodi correptio non tam emendatio sit, quam exprobatio. Dominus autem non post resurrectionem secundo mittit ad Ninuen: ut qui prius quodammodo fugerat, dicens: Pater si possibile est, transeat a me calix iste: Et noluerat dare panem filiorum canibus: Nunc quia illi dixerat: crucifige, crucifige talem: nos non habemus regem nisi caesarem: sponte pergit ad Ninuen: ut hoc praedicet post resurrectionem, quod ut praedicaret & ante passionem ei fuerat imperatum. Totum autem quod iubetur, quod obedit, quod non uult: quod iterum uelle cogit: quod patris secundo exequitur uoluntatem, refer ad

HEB. Ego autem in uoce laudis immolabo tibi: quae cum uouisti reddam pro salute domino. Et dixit dominus pisci: & euomuit Iona in aridam. *Ca. III.*

E T factum est uerbum domini ad Iona secundo, dicens: Surge & uade in Ninuen ciuitatem magnam & praedica in ea iuxta praedicationem priorum quam ego loquor ad te. Et surrexit Iona & abiit in Ninuen iuxta uerbum domini: & Ninue erat ciuitas magna dei itineris trium dierum: & cepit Iona ingredi ciuitatem itinere diei unius.

Et clamauit & dixit: ad huc

nunus diei uia, id est, unius diei confessione perficitur: non tam apostolis quam in apostolis praedicante Iona: Ipse enim dicit: Ecce ego uobiscum sum usque ad consummationem seculi. Nullique dubium quare Ninue magna sit ciuitas dei: cum mundus & uniuersa per ipsum facta sint: & sine ipso factum est nihil. Notandum quoque quod non dixerit tribus diebus & noctibus: uel uno die & nocte: sed absolute diebus & die: ut ostenderet in mysterio trinitatis, & unius dei confessione nihil esse tenebrosum.

E T clamauit & dixit &c.] Trinus numerus qui ponitur a Lxx. non conuenit poenitentiae: & satis miror cur ita translatum sit: cum in Hebraeo nec litterarum, nec syllabarum, nec accentuum, nec uerbi sit ulla communitas. Tres enim dicitur *שלושה* & quadraginta *וארבעים*. Alioquin & de Iudaea tanto itinere missus propheta in Assyrios, dignam suae praedicationis poenitentiam flagitabat: ut anti qua & putrida uulnera, diu appposito curaretur emplastro. Porro quadragenarius numerus conuenit peccatoribus, & ieiunio, & orationi, & sacco, & lachrymis. & perseverantiae deprecandi: ob quod & Moyses quadraginta diebus ieiunauit in monte Sina: & Helias fugiens Iezabel, & dei desuper ira pendente, quadraginta dies ieiunasse describit. Ipse quoque dominus uerus Iona missus ad praedicationem mundi, ieiunauit quadraginta dies: & hereditatem nobis ieiunij derelinquens, ad esum corporis sui sub hoc numero nostras

hominem & ad formam serui, cui talia uerba conueniunt. *d* ¶ Et surrexit Iona &c.] Statim Iona quod fuerat sibi imperatum opere perfecit. Ninue autem erat ad quam pergebat propheta: ciuitas magna, & tanti ambitus: ut uix trium dierum pos-

SEP. Ego autem cum uoce laudis & confessionis immolabo tibi: quaecumque uouisti reddam tibi salutare domino. Et praecipit ceti & eiecit Iona super siccam. *Ca. III.*

E T factus est sermo domini ad Iona secundo dicens: Surge & uade in Ninuen ciuitatem magnam: & praedica in ea iuxta praedicationem priorum quam ego locutus sum ad te. Et surrexit Iona: & abiit in Ninuen: sicut ei locutus fuerat dominus. Erat autem Ninue ciuitas magna deo: quasi itinere uiae dierum trium: & cepit Iona ingredi ciuitatem quasi itinere diei unius.

Et praedicauit & dixit: ad huc

nunus diei uia, id est, unius diei confessione perficitur: non tam apostolis quam in apostolis praedicante Iona: Ipse enim dicit: Ecce ego uobiscum sum usque ad consummationem seculi. Nullique dubium quare Ninue magna sit ciuitas dei: cum mundus & uniuersa per ipsum facta sint: & sine ipso factum est nihil. Notandum quoque quod non dixerit tribus diebus & noctibus: uel uno die & nocte: sed absolute diebus & die: ut ostenderet in mysterio trinitatis, & unius dei confessione nihil esse tenebrosum.

E T clamauit & dixit &c.] Trinus numerus qui ponitur a Lxx. non conuenit poenitentiae: & satis miror cur ita translatum sit: cum in Hebraeo nec litterarum, nec syllabarum, nec accentuum, nec uerbi sit ulla communitas. Tres enim dicitur *שלושה* & quadraginta *וארבעים*. Alioquin & de Iudaea tanto itinere missus propheta in Assyrios, dignam suae praedicationis poenitentiam flagitabat: ut anti qua & putrida uulnera, diu appposito curaretur emplastro. Porro quadragenarius numerus conuenit peccatoribus, & ieiunio, & orationi, & sacco, & lachrymis. & perseverantiae deprecandi: ob quod & Moyses quadraginta diebus ieiunauit in monte Sina: & Helias fugiens Iezabel, & dei desuper ira pendente, quadraginta dies ieiunasse describit. Ipse quoque dominus uerus Iona missus ad praedicationem mundi, ieiunauit quadraginta dies: & hereditatem nobis ieiunij derelinquens, ad esum corporis sui sub hoc numero nostras

sit itinere circumiri.

At ille praepit & superioris naufragij memor, uiam trium dierum unius diei festinatione compleuit: quanquam sint qui ita simpliciter intelligant: quod in tertia tantum parte urbis praedicauerit: & ad reliquos confestim praedicationis sermo peruenerit. Dominus autem noster, proprie post inferos consurgere dicitur, & uerbum domini praedicare, quando mittit apostolos ut baptizent eos qui erant in Ninue: in nomine patris & filij et spiritus sancti: hoc est itinere trium dierum. Et hoc ipsum sacramentum salutis humanae u-

Matth. 28. d

Exod. 34. d

3. Reg. 34. b

A nostras animas pręparat. Quod autem clamauit, euangelicū illud expletur: Stans clamabat in templo, dicēs: Qui sitit, ueniat ad me & bibat. Omnis enim sermo saluatoris quia de magnis prędicabat, clamor appellatur. **¶** Et crediderūt uiri Niniui

te, &c.] Credidit Niniue: & Israel incredulus perseuerat.

Credidit preputiū, & circumcisio permanet infidelis. Et primum credūt uiri de Niniue qui ad etatē Christi perueniant, prędicatq; ieiunium & uestiuntur sacco a maiore usq; ad minorem: Dignus & uictus & habitus poenitentis: ut qui offenderāt deum luxu et ambitione, eorū damnatione placent, p̄ quā prius offenderāt. Saccus & ieiunium, arma sunt poenitentiae, auxilia peccatorum: ante, ieiunium: & sic fac-

B cus: ante, quod occultū est: & postea, q̄ palam: hoc semper deo, illud interdum exhibetur & hominibus. Et si e duobus necessarijs unū est subtrahendū: magis ieiuniū

absq; sacco, quā sacco eligam absq; ieiunio. Maior ætas incipit, & usq; ad minorem peruenit: nullus enim absq; peccato: & si unius quidem diei fuerit uita eius, & innumerabiles anni uitæ illius. Si enim stellæ non sunt mundæ in cōspectu dei: quanto magis uermis & putredo: & hi qui peccato offendentis Adam tenentur obnoxij? Sed & ordo pulcherrimus: Pręcipit deus propheta: propheta prędicat ciuitati: prius uiri credunt: & illis ieiuniū prędicantibus, omnis ætas sacco induitur: uiri non prędicant saccum, sed tantū ieiuniū: At uero his quibus poenitentia pręcipitur, cōsequenter ad ieiunium sacco copulant: ut inanis ueter, & habitus lucuosus ambitiosius dominū deprecetur. **¶** Et

peruenit uerbum ad regem Niniue: & surre. &c.] Scio plerosq; regem Niniue qui extremus audiat prędicationem: & descendat de solio suo: & pristinum abijciat ornatū: uestitusq; sacco, sedeat in cinere: nec sua conuersione contentus: ceteris quoque conducibus suis prędicet poenitentia, dicens: Homines & iumenta & boues & pecora crucien-

tur fame, operiantur sacco: & damnatis pristinis

H E B. huc quadraginta dies & Niniue subuertetur. Et crediderunt uiri Niniuitæ in deum, & prędicauerunt ieiuniū: & uestiti sunt sacco a maiore usq; ad minorem.

H E B. Et peruenit uerbum ad regem Niniue: & surrexit de solio suo: & abiicit uestimentum suum a se, & indutus est sacco, & sedit in cinere, & clamauit & dixit in Niniue, ex ore regis & principum eius dicens: Homines & iumenta & boues & pecora non gustent quicquam nec pascantur: & aquam non bibant: & operiantur sacco homines & iumenta: & clament ad dominum in fortitudine, & conuertatur uir a uia sua mala: & ab iniquitate quæ est in manibus eorum. Quis scit si conuertatur & ignoscat deus: & reuertat a furore iræ suæ, & nō peribimus?

Et ui-

uitijs, totos se conferant ad poenitentiam: super diabolo interpretari, qui in fine mundi, quia nulla rationabilis, & quæ a deo facta sit creatura peccat, descendens de sua superbia, acturus sit poenitentiam: & in locum pristinum restituendus. Ad

S E P T V A. huc tres dies, & Niniue subuertetur.

Et crediderunt uiri Niniuitæ in deum, & prędicauerunt ieiuniū: & uestiti sunt sacco a maiore usq; ad minorem.

S E P. Et appropinquauit sermo ad regē Niniue: & surrexit de throno suo: & abstulit stolam suam a se: & coopertus est sacco, & sedit in cinere: & prędicatū est Niniue a rege & ab omnibus maioribus eius dicentibus: Homines & iumenta & boues & oues nō gustent quicq; nec pascantur: & aqua nō bibat: & cooperti sunt sacco homines & iumenta: & clamauerūt ad dominū uehemēter: & reuersus est unusquisq; de uia sua mala: & ab iniquitate quæ erat in manibus eorū dicentium: quis scit si cōuertatur deus & exhortetur, & auertat ab ira furoris sui & nō pereamus?

Et ui-

nec qui peccatores sumus, crudelitate illius delectamur. Sed legimus: Misericors & iustus dominus, & deus noster miseretur. Iusticia dei uallatur misericordia: & tali ad iudiciū ambigōe procedit: sic parcat, ut iudicet: sic iudicat, ut misereatur: Misericordia & ueritas obuierūt sibi: Iusticia & pax osculatae sunt se: Alioquin si omnes rationabiles creaturæ æquales sunt: & uel ex uirtutibus, uel ex uitijs sponte propria aut sursum eriguntur: aut in ima merguntur: & longo post circumitu atque infinitis seculis, omniū rerum restitutio fiet: & una dignitas militantium, quæ distantia erit inter uirginem & prostibulum: Quæ differentia erit inter matrem domini: & quod dictū quoque scelus est, uictimas libidinum publicarum: Idem ne erit Gabriel & diabolus: Idē apostoli & dæmones: Idem propheta & pseudopropheta: Idem martyres & persecutores: Finge quod libet: annos & tempora duplica, & infinitas etates congere cruciatibus: si finis omnium similis est, præteritum omne pronihilo est: quia non quærimus quid aliquando fuerimus: sed quid semper futuri sumus. Nec ignoro quæ

cuius sensus comprobationē, etiam illud de Daniele exemplum proferūt:

ubi Nabuchodonosor acta per septem annos poenitentia, in regnum pristinum restituitur. Sed hoc quia scriptura sancta nō dicit: & euerit poenitus timorem dei, dū facile homines labuntur ad uitia: putantes etiam diabolum, qui autor malorum est, & omnium peccatorū fons, acta poenitentia, posse saluari: de nostris mētib; ab-

ijciamus: Et sciamus peccatores in euangelio mitti in ignem æternū, qui

pparatus sit diabolo & angelis eius, & de his dicit: Ver-

mis eorum nō morietur, & ignis eorū nō extinguetur.

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

Scimus quidē clementem esse deum:

A quæ aduersum hæc soleant dicere: & spem sibi ac salutē cum diabolo preparare. Verū non est istius temporis cōtra dogma peruersum & *συμφραγία* diabolicum regnum docentium, et angelis publice denegantium priuilegium, latius scribere. Sufficit nobis indicasse qd

de hoc testimonio senserimus: & quæ si in commentarijs breuiter intimare, quis sit rex Niniue: ad quem extremū dei sermo pueniat. Quid ualeat apud homines seculi eloquentia & sapientia secularis, testes sunt Demo-

H E B. Et uidit deus opera eorū quia cōuersi sunt de uia sua mala: & misertus est deus sup malicia quā locutus fuerat ut faceret eis, & nō fecit. Cap. III

Et afflictus est Ionas afflictione magna & iratus est: & orauit ad dominum

Athenes, Tullius, Plato, Xenophon, Theophrastus, Aristoteles, & ceteri oratores ac philosophi: qui uelut reges habentur hominum: & præcepta eorum non ut præcepta mortalium, sed quasi oracula accipiuntur deorum. Vnde & Plato dicit: Felices fore res publicas, si aut philosophi regnarent: aut reges philosophentur. Quod aut difficile istiusmodi homines credant in deū, ut quotidiana exempla prætereā, & sileam de ueteribus historijs ethnicorum, sufficit nobis apostoli testimonium: qui ad Corinthios scribens, ait: Videte fratres uocationē uestrā: quia non sunt multi sapientes secundū carnē: non multi nobiles: sed stulta mundi elegit deus, ut confundat sapientes: et infirma mundi elegit deus, ut confundat fortia, & ignobilia mundi & ea quæ erant contemptibilia elegit deus, & cætera. Vnde rursum dicit: Perdam sapientiam sapientium: & intelligentiam prudentium reprobabo. Et: Vide te ne quis uos spoliēt per philosophiam & inanē seductionem. Ex quo perspicuum est prædicationem Christi reges mundi audire nouissimos: & de posito fulgore eloquentiæ & ornamentis ac decorē uerborum, totos se simplicitati & rusticitati tradere: & in plebeium cultum redactos sedere in sordibus: & destruere quod ante prædicarant. Proponamus nobis beatum Cyprianum: qui prius idololatriæ assertor fuit: & in tantam gloriam uenit eloquentiæ, ut oratoriam quoque doceret Carthaginī: audisse tandem sermonem Ionæ: & ad poenitentiam conuersum, in tantam uenisse uirtutē, ut Christum publice prædicaret: & pro illo ceruicem gladio flecteret. Profecto intelligimus regem Niniue descendisse de solio suo: & purpuram sacco, unguēta luto, mundicias sordibus commutasse: non sordibus sensuum, sed uerborum. Vnde & de Babylone in Hieremia dicitur: Calix aureus Babylon inebrians omnem terram. Quem nō inebriauit eloquentia secularis: Cuius non animos compositione uerborum & disertitudinis suæ fulgore perstrinxit: Difficile homines potentes & nobiles & diuites: & multo his difficilior eloquentes credunt deo: obcæcatur enim mens eorum diuitijs & opibus atque luxuria: & circumdati uitijs, nō possunt

uidere uirtutes: simplicitatemq; scripturæ sanctæ non ex maiestate sensuum, sed uerborum iudicat uilitate. Cum autem ipsi qui prius mala docuerāt, uersi ad poenitentiam docere cœperint bona: tunc uidebimus Niniuiticos populos una prædicatione

S E P. Et uidit deus opera eorum, qm reuersi sunt de uis suis malis: & egit poenitentia deus sup malicia, quā locutus fuerat ut faceret eis & nō fecit. Ca. III

Et contritus est Ionas tristitia grandi. & cōfusus est: orauitq; ad dominum

conuerit: & fieri illud quod in Esaia legimus: Sanata est gens simul. Homines quoque & iumenta operta faccis & clamantia ad dominum: eodem sensu intellige: & et rationabiles & irrationabiles, et prudentes ac simplices ad prædicationem

Ionæ agant poenitentiam: iuxta illud quod et alibi dicitur. Homines & iumenta saluabis domine: Possumus autem iumenta operta faccis & aliter interpretari: de his maxime testimonijs in quibus legimus: Sol & luna induentur sacco. Et in alio loco: Induam coelum sacco: pro lugubri scilicet habitu: & mœrore atq; mœsticia quæ *μεταποrepνός* sacculus nominatur. Illud quoque quod dicitur: Quis scit si cōuertatur & ignoscat deus: ideo ambiguum ponitur & incertum: ut dum homines dubij sunt de salute fortius agant poenitentiam: & magis ad misericordiam prouocent deum. **E**t uidit deus opera eorum quia conuersi sunt de uia sua mala: & mi. & c.] Secundum utranq; intelligentiam, siue tunc urbis Assyriæ, siue quotidie mūdi deus populis cōminatur ut agant poenitentiam: qui si cōuersi fuerint, ipse quoq; uertet sententiā suam: & populi conuersione mutatur: Quod Hieremias & Ezechiel manifestius explicant: nec bona uidelicet implere dominū quæ promiserit, si boni uertantur ad uitia: nec mala quæ pessimis cōminatur, si illi reuersi fuerint ad salutem. Ita igitur & nūc uidit deus opera: quia conuersi sunt à uia sua pessima: non uerba audiuit quæ solebat Israel saepe promittere: Omnia quæcūq; dixerit dominus, faciemus: sed opera conspexit, quia mauult poenitentia peccatoris, q̃ mortem: libenter mutauit sententiā: quia uidit opera cōmutata: Quin potius deus perseverauerit in proposito suo misereri uolens ab initio: ne minem enim punire desiderans, quod facturus est cōminatur. Maliciā autem (ut supra diximus) pro supplicijs & tormētis accipe: nō quod deus mali facere quicq; cogitaret.

Cap. IIII.

Et afflictus est Ionas afflictione & c.] Videas subintrare gentium plenitudinē: & illud impleri quod in Deuteronomio dicitur: Ipsi me irritauerunt in his qui non sunt dii: & ego eos irritabo super gente quæ non est: super natione stulta eos ad iracundiam concitabo: desperat de salute Israelis: & magno dolore concutitur: qui erumpit in uocem: & causas mœroris exponit: & quodam modo loquitur: Ego solus electus sum de tanto numero prophetarum, qui per aliorum salutem ruinam

o o meo

Psal. 55. b

Ezech. 32. b

Esa. 50. b

D

Deu. 32. c

A meo populo nunciarem. Non igitur contristatur
Luc. 19. f ut quidam putant, quod gentium multitudo salue
Mar. 7. c tur, sed quod pereat Israel. Vnde & dominus no/
 ster fleuit super Hierusalem, & noluit tollere pa/
 nem filiorum & dare eum canibus. Et apostoli pri/
 mum predicant Is-

Rom. 9. 4 raeli. Et Paulus cu/
 pit esse anathema
 pro fratribus suis,
 qui sunt Israelitæ:
 & quorum adop/
 tio, & gloria, & tes/
 tamentum, & re/
 promissiones, & le/
 gislatio: ex quibus
 patres ex quibus
 Christus est secun/
 dum carnem. Pul/
 chre autem dolens
 (quod interpreta/
 tur Ionas) affligi/
 tur dolore, & tri/
 stis est anima eius
 usque ad mortem,
 quia ne periret po/
 pulus Iudæorum,
 quantum in se fuit
 multa ppeffus est.
 Historiæ quoque
 magis dolētis con/
 uenit nomen, signi

B ficans laboriosum prophetam, & peregrinationis
 atque naufragij miseris prægrauatum. *a* ¶ Obse/
 cro domine: nunquid nō &c.] Hoc quod nos inter/
 pretati sumus, obsecro, & Septuaginta transtule/
 runt *ὁ κύριε*, in Hebraico legitur *יְהוָה* quæ mihi ui/
 detur interiectio deprecantis significare blandien/
 tis affectum. Quia igitur oratio eius, dum se dicit
 iuste fugere uoluisse, quodammodo iniusticiæ ar/
 guit dominum: querelas suas obsecrationis exor/
 dio temperat. Nunquid, ait, non hoc est uerbum
 meum cum adhuc essem in terra mea? sciu te hoc
 esse facturum: non ignorabam misericordem: pro/
 pterea seuerum & truculentum nunciare nolebā:
 ideo fugere uolui in Tharsis, uacare cōtemplatiōi
 rerum, & in mari istius seculi quiete potius et ocio
 perfrui: Dimisi domum meā, reliqui hæreditatem
 meam: egressus sum de sinu tuo, & ueni. Si miseri/
 cordē dicerem atq; elementem & ignoscentem ma/
 liciæ, nullus ageret poenitentiam: si crudelem, & tā/
 cum iudicium nunciarem, sciebam hoc tuæ nō esse
 naturæ. In hoc ergo ambiguo positus, malui fuge/
 re potius, quā aut poenitentes lenitate decipere,
 aut de te prædicare quod non eras. Tolle igitur do/
 mine animam meam: In manus enim tuas commē/
 do spiritum meum: melior quippe mihi est mors
 quā uita. Viuens unam Israel gentem saluare nō
 potui: morior & mundus saluabitur. Historia ma/
 nifesta est: & super persona prophetæ sic potest in/
 telligi, ut crebro iam diximus: quod propterea cō/
 tristetur & mori uelit, ne conuersa multitudine gē

tium, in æternum pereat Israel. *b* ¶ Et dicit domi/
 nus: putas ne bene irasceris &c. Iuerbum Hebrai/
 cum *לָרַחַם* & iratus es tu: & contristatus es tu,
 transferri potest: quod utrunque & prophetæ &
 domini personæ conuenit, quod uel iratus sit, ne

SEPT. dominum & ait:
 o domine, nōne isti sunt
 sermones mei, cum adhuc
 essem in terra mea? pro/
 pterea præoccupauī fuge/
 re in Tharsis: Scio enim
 quod tu misericors & mi/
 serator, patiens & multæ
 miserationis, & agens poe/
 nitentiā super malicijs, &
 nunc dominator domine
 tolle animam meā a me:
 quia melius est mihi mo/
 ri quā uiuere. Et dixit do/
 minus ad Ionam: uehe/
 menter contristatus es tu?

Et egressus est Ionas de ciuitate, & sedit contra orientē
 ciuitatis & fecit sibi met umbraculū ibi, & sedebat subter
 illud in umbra, donec uideret quid accideret ciuitati.

Et præ

uideretur apud Ni/
 niuitas fuisse men/
 titus: uel contrista/
 tus intelligens Isra/
 el esse periturū. Et
 rationabiliter non
 ei dicit, male iratus
 es, uel contristatus
 es: ne uideretur re/
 prehendere contri/
 statū. Nec rursum
 bene iratus es aut
 contristatus: ut uel
 causas iræ respon/
 deat uel mœroris:
 aut si ille tacuerit,
 uerum dei iudiciū
 ex eius silētio com/
 probetur. *c* ¶ Et
 egressus est Ionas
 &c.] Primus Cain
 fraticida, & homi/
 cida cruentum mū/
 dum germani san/
 guine dedicans, &
 D

& uocauit eam ex nomine filij sui Enoch. Vnde &
 Osee propheta dicit: Deus ego & non homo, in
 medio tui sanctus: & non ingrediar in ciuitatem:
 Domini enim (Psalmista dicente) sunt exitus mor/
 tis. Quamobrem & una fugitiuorum ciuitas ap/
 pellatur Ramoth, quod interpretatur uisio mor/
 tis. Et recte quicūque fugitiuus est, et propter pec/
 cata non meretur habitare Hierusalem, habitat in
 urbe mortis, & est trans fluenta Iordanis, qui de/
 scensus exprimitur. Egreditur ergo columba, uel
 dolens de istiusmodi ciuitate, & habitat contra o/
 rientem: unde sol oritur: & est ibi in tabernaculo
 suo, ubi labentia quæque tempora contemplatus,
 expectat quid supradictæ eueniat ciuitati. ante/
 quam Niniue saluaretur, & arefceret cucurbita, an/
 tequā Christi euangelium corruscaret: & cōple/
 retur Zachariæ prophetia: Ecce uir oriens nomen
 eius: Ionas sub umbraculo erat: Nec dum quippe
 ueritas uenerat, de qua idem euangelista & Apo/
 stolus loquitur: Deus ueritas est. Et eleganter ad/
 ditur: Et fecit sibi met umbraculum ibi iuxta Nini/
 uen. Sibi met fecit: nullus enim de Niniuitis tunc
 temporis habitare poterat cum propheta, & se/
 debat sub umbra, uel iudicis habitu, uel de sua ma/
 iestate contractus, & accinctus lumbos in forti/
 tudine: ut nō tota ad pedes & ad nos qui deorsum
 sumus, uestimenta defluerent, sed in se artiori bal/
 theo contraherentur. Porro quod dicit: ut uideret
 quid accideret ciuitati, solita consuetudine utitur
 scripturarum, ut humanos deo iungat affectus.

¶ Et præ

Gen. 4. 9

Osee. 11. c
 Psal. 67. c

יִרְמְיָהוּ

ירמיהו

Zach. 6. 9

1. Ioan. 4. 6

A. ¶ Et pręparauit dominus deus hederam &c.] In hoc loco quidam Canthelius de antiquissimo genere Corneliorum, siue (ut ipse iactat) de stirpe Asinij Pollionis, dudum Romę dicitur me accusasse sacrilegij, quod pro cucurbita hederam tran-

stulerim: timuit uide-
licet ne si pro cu-
curbitis hederę na-
scentur, unde oc-
culte & tenebrose
biberet, non habe-
ret. Et reuera in i-
psis cucurbitis ua-
sculorũ: quas uul-
go Saucomarias
uocant, solent apo-
stolorũ imagines
adumbrare: e qui-
bus & ille non suũ
sibi nomen assum-
psit. Quod si tam
facile uocabula cõ-
mutantur: ut pro
Cornelij seditio-
nis tribunis, Aemi-
lij consules appel-
lentur: miror cur
mihi non liceat he-

B deram transferre

pro cucurbita. Sed ueniamus ad seria. Pro cucur-
bita siue hederā in Hebręo legimus *קיקיון*
quę etiam lingua Syra & Punica Elkerōa dicitur:
Est autem genus uirgultũ, uel arbusculę, lata habēs
folia in modum pampini et umbram densissimam,
suo trunco se sustinens: quę in Palęstina creber-
rime nascitur, & maxime in arenosis locis: mirũ
que in modum si sementem in terram ieceris, cito
conforta confurgit in arborem, & intra paucos
dies quam herbam uideras, arbusculam suspicis.
Vnde & nos eodẽ tẽpore quo interpretabamur
prophetas, uoluimus idipsum Hebręę linguę
nomen exprimere, quia sermo Latinus hanc spe-
ciem arboris non habebat: sed timuimus gram-
maticos ne inuenirent licentiam commentandi:
& uel bestias Indię uel montes Bęotię: aut istius-
modi quędam portenta confingerent: secutique
sumus ueteres translatōres, qui & ipsi hederam
interpretati sunt: quę Gręce appellatur *κισσός*:
aliud enim quid dicerent, non habebant. Discu-
tiamus ergo historiam: & ante mysticos intelle-
ctus, solam literam uentilemus. Cucurbita & he-
dera huius naturę sunt ut per terram reptent: &
absq; furcis uel adminiculis, quibus innitunt, altio-
ra non appetant: Quomodo igitur ignorante pro-
pheta, cucurbita in una nocte confurgens umbra-
culum prębuit, quę naturam non habet sine per-
gulis & calamis uel hastilibus in sublime confur-
gere. ciceion autem cum in ortu subito miracu-
lum prębuerit, & potentiam ostendit dei in pro-
tectione uirentis umbraculi, & naturam suam se-
cuta est. Ad personam uero domini saluatoris, ne

penitus propter *φιλοπολεμικόν*, cucurbitam relin-
quamus: sic referri potest, ut illud cõmemoremus
Esaie: Relinquetur filia Sion sicut tabernaculum
in uinea, & uelut casula in cucumerario: quasi ciui-
tas quę expugnatur. Et dicamus quia in alio scri-

Esa. 1. b

SEP. Et pręcepit domi-
nus deus cucurbitę, & a-
scendit super caput Ionę,
ut esset umbraculũ super
caput eius, & protegeret
eum a suis malis: letatusq;
est Ionas super cucurbita
gaudio magno. Et prę-
cepit deus uermi mane in
crastinum, & percussit cu-
curbitam & arefacta est:
statimq; ut ortus est sol,
pręcepit dominus spiri-
tui ardoris urenti, & per-
cussit sol super caput Io-
nę, & angustiatu est:
& tæduit eum animę suę,
& dixit: Melius est mihi

mori

pturę loco cucur-
bitam non inueni-
mus, quod ubi cu-
cumis nascitur, ibi
nasci solet & cu-
curbita. Et Israel
huic generi compa-
ratum, quod quon-
dam protexerit Io-
nã sub umbra sua,
conuersionem gẽ-
tium pręstolantẽ,
& non paruã læti-
tiam tribuerit ei fa-
ciens umbraculũ,
& tabernaculum
potius quàm do-
mum: habens te-
ctorum imaginem,
domorum non ha-
bens fundamen-
ta. Porro ciceion
nostra arbuscula
modica, cito con-

D

furgēs, & cito arefcens, ordine et uita cõparabitur
Israel, radices paruas mittenti in terram, & co-
nanti quidẽ in excelsa sustolli, sed altitudinem ce-
drorum dei & abietum non æquantĩ. Quod mihi
uidentur & locustę significare, quibus uescebatur
Ioannes: qui dicit sub typo Israelis: Illũ opor-
tet crescere, me autem minui: animal paruũ, in-
firmas habens alas, de terra quidem confurgens,
sel altius non ualens auolare, ut plus sit quàm re-
ptile, & tamen auibus non æquetur. b ¶ Et pa-
rauit dominus uermem ascensione di. &c.] An-
tequam oriretur sol iusticię, uirens erat umbracu-
lum, & non arebat Israel: postquã ille surrexit,
& tenebrę Niniuiticę eius luce discussę sunt: pa-
ratus uermis in crastinum ascensione diluculi: de
quo uicesimus primus psalmus inscribitur: pro as-
sumptiõe matutina, & qui absq; ullo semine de ter-
ra oritur, & dicit: Ego sum uermis & nō homo: per-
cussit umbraculum quod desertum auxilio dei o-
mnem uirorem perdidit. Pręcepitq; dominus uen-
to calido & urenti: de quo prophetatur in Osee:
Adducet urentem uentum dominus de deserto
scendẽtem, & siccabit uenas eius, & desolabit fon-
tem eius. Et aestuare cœpit Ionas, & iterum uelle
mori in baptismo cum Israele: ut in lauacro reci-
piat humorẽ quem in negatiõe perdiderat. Vnde
& Petrus arentibus loquitur Iudeis: Pœnitentiam
agite & baptizeĩ unusquisq; uestrũ in nomine Je-
su Christi in remissionẽ peccatorũ uestrorũ, & ac-
cipietis donum spiritus sancti. Sunt qui uermẽ &
urentẽ uentũ, Romanos intelligāt duces, qui post
resurrectionem Christi Israel penitus deleuerunt.

Matth. 3. a

Osee. 13. d

Ast. 2. f

o 2 ¶ Et di

A a ¶ Et dixit dominus ad Ionam: putasne bene irascaris &c.] Supra Niniuitis agentibus poenitentiam, & gentium urbe saluata, interrogatus id ipsum propheta. Putas ne bene irascaris tu: Nihil respondit: sed interrogationem dei silentio comprobauit. sciens enim clementem esse deum & misericordem & patientem & multae miserationis & ignoscentem malicijs, super salutem gentium non dolebat: hic autem postquam in siccata cucurbita aruit Israel: & cum distinctione interrogatus: bene irascaris tu super hedera? Confideter respondit & dicit: Bene irascor ego uel contristor usque ad mortem: non enim sic uolui saluare alios, ut perirent alij: non sic alienos lucrificare, ut meos perderem. Et reuera usque ad presentem diem Christus plangit Israel: & Hierusalem plangit usque ad mortem, non suam, sed iudeorum: ut moriantur negantes, & resurgant dei filium confitentes. b ¶ Et dixit dominus: tu doles super hedera &c.] Nimiae difficultatis est exponere quomodo iuxta Tropologiam dicatur ad filium: tu doles super hedera in qua non laborasti, neque fecisti ut cresceret: cum omnia per ipsum facta sint, & sine ipso factum est nihil. Vnde quidam locum istum interpretans, ut imminet solueret quaestionem, incurrit blasphemiam. Assumens enim illud de euangelio: Quid me dicis bonum? nemo bonus est nisi unus deus: patrem interpretatus est bonum: filium uero ad comparationem eius qui perfecte & uere bonus sit, in minori gradu positum: & non considerauit, haec dicens, quod in Marcionis potius incurrerit haeresim: qui alterum deum tantum bonum, alterum infert iudicem & conditorem: quam Arij, qui cum maiorem patrem & minorem filium praedicet, tamen filium non negat conditorem. Ergo cum uenia audienda sunt, quae dicturi sumus, & conatus nostri fauore potius & orationibus audiendi & adiuuandi, quam spernendi aure maliuola: quia carpere & detrahare uel imperiti possunt: doctorum autem est, & qui laborantium nouere sudorem, uel lassimanum porrigere, uel errantibus iter ostendere. Dominus noster atque saluator non ita laborauit in Israel quomodo laborauit in gentium populo. Denique Israel loquitur confidenter: Ecce tot annis seruo tibi, & nunquam mandatum tuum praeteriui, & nunquam dedisti mihi haedum

ut cum amicis meis epularer: sed postquam filius tuus hic qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus, uenit, occidisti illi uitulum saginatum. Nec tamen confutatur a patre, sed clementer ei dicitur: Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt:

SEPT. mori quam uiuere. Et dixit dominus deus ad Ionam: ualde contristaris tu super cucurbita? Et ait: ualde contristor ego usque ad mortem. Et dixit dominus: tu pepercisti super cucurbita pro qua non laborasti neque nutristi eam, quae nata est in nocte, & in nocte perijt: ego autem non parcaui Niniue ciuitati magnae in qua habitant plusquam duodecim milia uirorum qui ignorant dexteram & sinistram suam, & peccata multa.

epulari & gaudere te oportebat, quia hic frater tuus mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuentus est. Pro gentium populo immolatus est uitulum saginatus, & preciosus sanguis effusus, de quo Paulus ad Hebraeos plenissime disputat: Et Dauid in Psalmos: Frater, inquit, non redimit, redimet homo. Decreuit Christus, ut ille cresceret: iste mortuus est, ut ille uiueret: hic descendit ad inferos, ut ille coelos ascenderet. In Israel uero nullus

tantus labor fuit. Vnde & inuidet iuniori fratri, quod post substantiam cum meretricibus lenonibusque prodaclam, recipiat anulum & stolam, & polleat pristina dignitate. Quod autem ait: quae sub una nocte nata est: significat tempus ante aduentum Christi: qui mundi lumen fuit, de quo dicitur: Nox praecessit, dies autem appropinquauit. Et una nocte perijt: quando occubuit eis sol iusticiae & dei perdidere sermonem. Ciuitas uero Niniue magna atque pulcherrima, praefigurat ecclesiam: in qua maior est numerus quam decem tribuum Israel: quod & fragmenta in solitudine significant duodecim cophinorum. Ignorant autem quid sit inter dextram & sinistram, uel propter innocentiam & simplicitatem, ut lactentem monstret aetatem, & relinquat intellectui, quantus sit numerus aetatis alterius, cum tantus sit paruulorum: Vel certe quia magna erat urbs: & in domo magna non solum uasa sunt aurea & argentea, sed & lignea & fictilia: erat in ea plurima multitudo quae ignorabat ante actam poenitentiam quid esset inter bonum & malum, inter dextram & sinistram: Sed & iumentorum & irrationabilium hominum: qui comparant iumentis insipientibus, & assimilantur eis.

Commentarij Hieronymi in Ionam prophetam ad Chromatium episcopum finis

Luc. 15. 8

Mar. 10. 6

Heb. 10. 8

Psal. 48. 6

Rom. 15. 4